

ทฤษฎีเปรียบเทียบกับการแก้ปัญหาประเทศ

สุดจิต นิมิตกุล

ทฤษฎีเปรียบเทียบ (Comparative theory) เป็นทฤษฎีที่ทุกคนคุ้นและใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ในเบื้องต้นในระดับครอบครัวก็ใช้การเปรียบเทียบเป็นแนวทางดำรงชีวิต โดยเปรียบเทียบในระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือเปรียบเทียบระหว่างครอบครัว เช่น ชื่นชมและพอใจกับการเรียนเก่งทั้งในครอบครัวและครอบครัวเพื่อน โดยใช้การเปรียบเทียบเป็นมาตรวัดโดยพยายามปรับปรุงตนเองให้ปฏิบัติหรือดำเนินชีวิตไปตามมาตรวัดดังกล่าวที่ทุกคนพิจารณาเห็นว่า เป็นคนดี เรียนเก่ง และประพฤติดี เป็นตัวอย่าง ส่วนในระดับชุมชนก็เช่นกัน โดยเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพว่าชุมชนใดที่มีแนวทางดีก็เอาเป็นตัวอย่าง ซึ่งเราจะได้ยืมการเดินทางไปดูงานในพื้นที่ต่างๆ อยู่เสมอ

ในระดับชุมชนไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพก็สามารถสืบค้นดูจากชุมชนที่ได้รับการยกย่อง หรือได้รับรางวัล ทั้งการพัฒนาโดยทั่วไป หรือการพัฒนาอาชีพในสาขาต่าง ๆ เมื่อเดินทางไปศึกษาดูงานแล้วก็ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง ยิ่งในยุคปัจจุบันสามารถรับข้อมูลข่าวสารผ่านคลิปหรือ เฟสบุ๊ก ต่าง ๆ ได้สะดวก สำหรับระดับประเทศทฤษฎีเปรียบเทียบได้ถูกนำมาใช้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นสมัยอยุธยา หรือสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะด้านการปกครอง และการประกอบอาชีพ แนวทางวัดการบริหารและการปกครองประเทศเราได้ใช้แนวทางในวิธีเปรียบเทียบจากเพื่อนบ้าน และแม้แต่การค้าขาย ซึ่งสมัยอยุธยา โดยค้าขายกับยุโรป โปรตุเกส และเนเธอร์แลนด์ เมื่อ 400 กว่าปี เราได้เรียนรู้จากสองประเทศว่าความริเริ่มของการค้าขายเกิดจากปัจจัย 2 ประการคือ เงินทุนและเครือข่าย (Network) เราได้เรียนรู้และนำแนวทางมาปรับปรุงการค้าขายให้ดีขึ้น

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็เช่นกัน แนวความคิดการบริหารและปกครองของประเทศส่วนหนึ่งก็ได้มาจากการเปรียบเทียบของต่างประเทศ รวมทั้งการปกครองในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นจากต่างประเทศที่ได้ทดลองใช้มาแล้ว เราก็นำแนวความคิดมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทฤษฎีการเปรียบเทียบเป็นที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป แม้แต่ในทางวิชาการ ถ้าประเทศต่างๆ เหล่านั้นขาดข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาประเทศก็อาจล้มเหลวก็ได้ แต่ที่เป็นที่นิยมก็คือ ใช้ทฤษฎีเปรียบเทียบมาปรับใช้ประกอบกับทฤษฎีอื่นๆ เช่น การตั้งสมมติฐาน และการทำเป็นหุ่นจำลอง (Simulation) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศของตนต่อไปได้ การปกครองและการบริหารราชการของไทยมักนิยมนำทฤษฎีเปรียบเทียบมาใช้อยู่ตลอดเวลา คือจะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่มีการปรับปรุงการปฏิบัติงาน หรือปรับปรุงประสิทธิภาพหรืออาจเรียกว่ามีการปฏิรูประบบการเมือง การปกครอง และระบบราชการ ก็มักจะใช้ทฤษฎีเปรียบเทียบแทบทั้งสิ้น ที่เราจะได้ยืมเสมอๆ ก็คือ มีการส่งคนไปดูงานยังต่างประเทศบ้าง และมีการแปลเอกสารในแต่ละสาขาอย่างกว้างขวาง เพื่อ

นำมาเป็นแนวทางในการปฏิรูป หรือปรับปรุง ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในยุคการปฏิรูป รูปแบบการเมือง และการปกครอง และการบริหารของต่างประเทศ โดยเฉพาะในยุโรปและอเมริกา มักจะถูกอ้างอิงอยู่เสมอ โดยเฉพาะ 4 วิธี การปกครอง การบริหาร และการจัดการแต่ละสาขา ที่จริงง่ายดี เพียงแต่นำวิธีที่ได้ปฏิบัติมาในต่างประเทศ และเสนอให้นำมาใช้กับประเทศไทย ส่วนผลจะออกมาเป็นอย่างไรนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง การปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง และการบริหารโดยการนำทฤษฎีเปรียบเทียบมาใช้ง่ายดี ผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับ ซึ่งไม่ต้องใช้ความคิดซับซ้อนอะไร รวมทั้งการตัดสินใจในระบบบริหารสาขาต่างๆ ก็เช่นกัน โดยนำเสนอจากต่างประเทศที่ได้ทำมาแล้ว ต่อไปการบริหารบ้านเมืองจะง่าย เพียงแต่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะใช้เวลาไม่มากในการตัดสินใจว่าจะใช้แนวทางใด ของประเทศใด อย่างไร เช่น การจัดจรรยาวิธีร้อยแปดในการแก้ปัญหา แต่ขึ้นอยู่กับตัดสินใจว่าจะนำมาตรการเหล่านั้นมาใช้หรือไม่

การนำทฤษฎีเปรียบเทียบมาใช้ในการปฏิรูปหรือปรับปรุงการบริหาร การปกครอง ประเทศ ทั้งในระบบการเมือง การบริหารจัดการนี้ดูแล้วง่ายสะดวกสบายแก่ผู้รับผิดชอบ แต่ที่จริงแล้วความสำเร็จจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ วิธีการนั้นๆ เหมาะสมกับบริบทประเทศของตนเพียงไร ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร เพราะไม่ว่าวิธีใดๆ ถ้าใช้ในระยะหนึ่งย่อมมีความจำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ประสบการณ์ที่เราเคยลอกเรียนแบบทั้งในรูปการบริหารการปกครองและการบริหารหลายเรื่อง เมื่อได้นำมาใช้สักระยะหนึ่งแล้วปรากฏว่า วิธีดังกล่าวไม่เหมาะสมอีกต่อไปจึงต้องปรับปรุง นอกจากนั้นในหลายกรณี แม้วิธีที่ดีๆ แม้จะได้ทดลองดูอย่างดีว่าเหมาะสมแล้ว แต่เมื่อมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลลบได้ ฉะนั้นการที่ขยายโดยเร็วก็เป็นปัญหาอีกประการหนึ่ง ประการสุดท้าย ข้อมูลพื้นที่ที่จะต้องทันสมัยอยู่เสมอ

ฉะนั้น ความจำเป็นในการจัดตั้งหน่วยงานปฏิรูปการเมือง การปกครอง และการบริหารเป็นหน่วยงานประจำเหมือนหลายประเทศที่ได้ปฏิบัติ หน่วยงานนี้มีหน้าที่ประจำ ในการรวบรวมข้อมูลของประเทศต่างๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ในเรื่องรูปแบบการจัดการ และวิธีดำเนินการอย่างกว้างขวาง ในขณะเดียวกันจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนั้นมีรูปแบบการปกครอง การบริหารที่ตกผลึกแล้วอาจนำมาทดลองดูก่อน โดยจำกัดทั้งพื้นที่และจำนวน เมื่อเห็นดีแล้วค่อยนำไปขยายผลต่อไป ที่จริงแล้วเมื่อได้ปฏิรูปในเรื่องต่างๆ ที่ควรปฏิรูปหรือปรับปรุง ก็สามารถทำได้โดยให้มีการแก้กฎหมายได้ทุกขณะ แม้กฎหมายสูงสุด คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะในขณะที่มีการยกร่างกฎหมายดังกล่าวมีเวลาน้อยเกินไปหลายเรื่อง เพียงแต่คณะกรรมการผู้รับผิดชอบไม่ก่อกวนที่ตัดสินใจแต่คนทั่วประเทศอาจไม่มีโอกาสได้ร่วมพิจารณาอย่างลึกซึ้งและมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

ในการบริหารการปกครองและการพัฒนาหลายเรื่องของประเทศไทยได้อาศัยความรู้และประสบการณ์ของข้าราชการประจำที่สำเร็จการศึกษาจากตะวันตก เพราะเป็นวิธีที่ง่ายหรือเรียกว่าทฤษฎีเปรียบเทียบ ซึ่งในปัจจุบัน โลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิธีการจัดการ แม้วิธีที่ใช้อยู่ในตะวันตกก็อาจไม่เหมาะสมกับประเทศอีกต่อไป เช่น อเมริกาเคยเป็นประเทศอันดับแรกที่มีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก

แต่ปัจจุบันปรากฏว่าจีนเป็นประเทศเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นต้น เพราะฉะนั้นต่อไป แนวทางการตัดสินใจของจีน คงเป็นแนวทางของไทยที่จะเป็นรูปแบบในการนำมาปรับปรุงใช้ในประเทศไทยต่อไป

ทฤษฎีเปรียบเทียบในระยะเริ่มต้นอาจดูดีและเหมาะสมที่เราได้ลอกเรียนแบบจากตะวันตก ที่นำมาใช้กับประเทศไทย แต่ปัจจุบันสถานการณ์ได้เปลี่ยนไปอย่างมาก หลายเรื่องอาจไม่เหมาะสม จำเป็นที่จะต้องปฏิรูปและปรับปรุง แต่การดำเนินการดังกล่าวต้องอยู่ในบริบทของประเทศไทยโดยตรง ไม่อาจจะสามารถลอกแบบจากต่างประเทศมาใช้ได้ทันที นอกจากนี้จะมีการปรับปรุงอยู่เสมอ จนกว่าจะเข้าที่และเป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างแท้จริง

